04/08/2019

Παναγία η Γιάτρισσα: Ένα από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα της Μάνης

/ Ιερές Μονές

Η Παναγία η Γιάτρισσα είναι το μεγάλο προσκύνημα της Μάνης.

Σε μια βουνοκορφή, στα **1.000 μέτρα,**στα σύνορα Μεσσηνίας και Λακωνίας, με πρόσβαση κι από τις δυο μεριές, συγκεντρώνει στη χάρη της στις 8 του Σεπτεμβρίου χιλιάδες προσκυνητές από όλη τη Μάνη μα κι από όλο τον κόσμο.
Ήταν αδιανόητο όταν είμασταν παιδιά να μην ανέβουμε στη Γιάτρισσα. Το προσκύνημα σήμαινε και το τέλος των διακοπών. Κείνα τα χρόνια δεν υπήρχε και δρόμος απο τη δυτική πλευρά της μονής κι έτσι ο ποδαρόδρομος ήταν η μοναδική επιλογή. Δυο μονοπάτια οδηγούσαν στο μοναστήρι. Ένα από τη Φινάσια στο Καρυοβούνι κι ένα από τη Μηλιά. Της Μηλιάς συνήθως ήταν πιο καθαρό και πιο σύντομο γι αυτό πήγαιναν απο κει οι περισσότεροι προσκυνητές.

Σήμερα μπορεί κάποιος να πάει μέσω Αιγών Γυθείου με άσφαλτο, μέσω Δάσους Βασιλικής, 30 χμ σε χωματόδρομο, διαδρομή άπειρης ομορφιάς μέσα στα έλατα από 800 ως 1600 μέτρα υψόμετρο.
Η θέα στο Μεσσηνιακό κόλπο στην αρχή, στο Λακωνικό μετα, με τα Κύθηρα νωχελικά ξαπλωμένα, σε κάποιο σημείο και στους δυο κόλπους, κόβει την ανάσα.

Οι ομίχλες συχνές. Πολλές φορές βροχές. Το βουνό έχει τις δικές του συνήθιες. Υπάρχει και τρίτος δρόμος επίσης χωματόδρομος απο Μηλιά τον οποίο τελευταία προτιμούν πολλοί. Ο δρόμος αυτός διανοίχτηκε πάνω στο παλιό μονοπάτι περίπου, κι έτσι πολλά μυθικά σημεία του παιδικού μας ποδαρόδρομου δεν τα συναντούμε πια. Που ναι το απολιθωμένο φίδι; τι γίνανε τα δίδυμα αδέρφια; Πέτρες ήταν όλα αυτά που ο θρύλος τις είχε ντύσει με φρικτές διηγήσεις αμαρτιών και τιμωρίας.

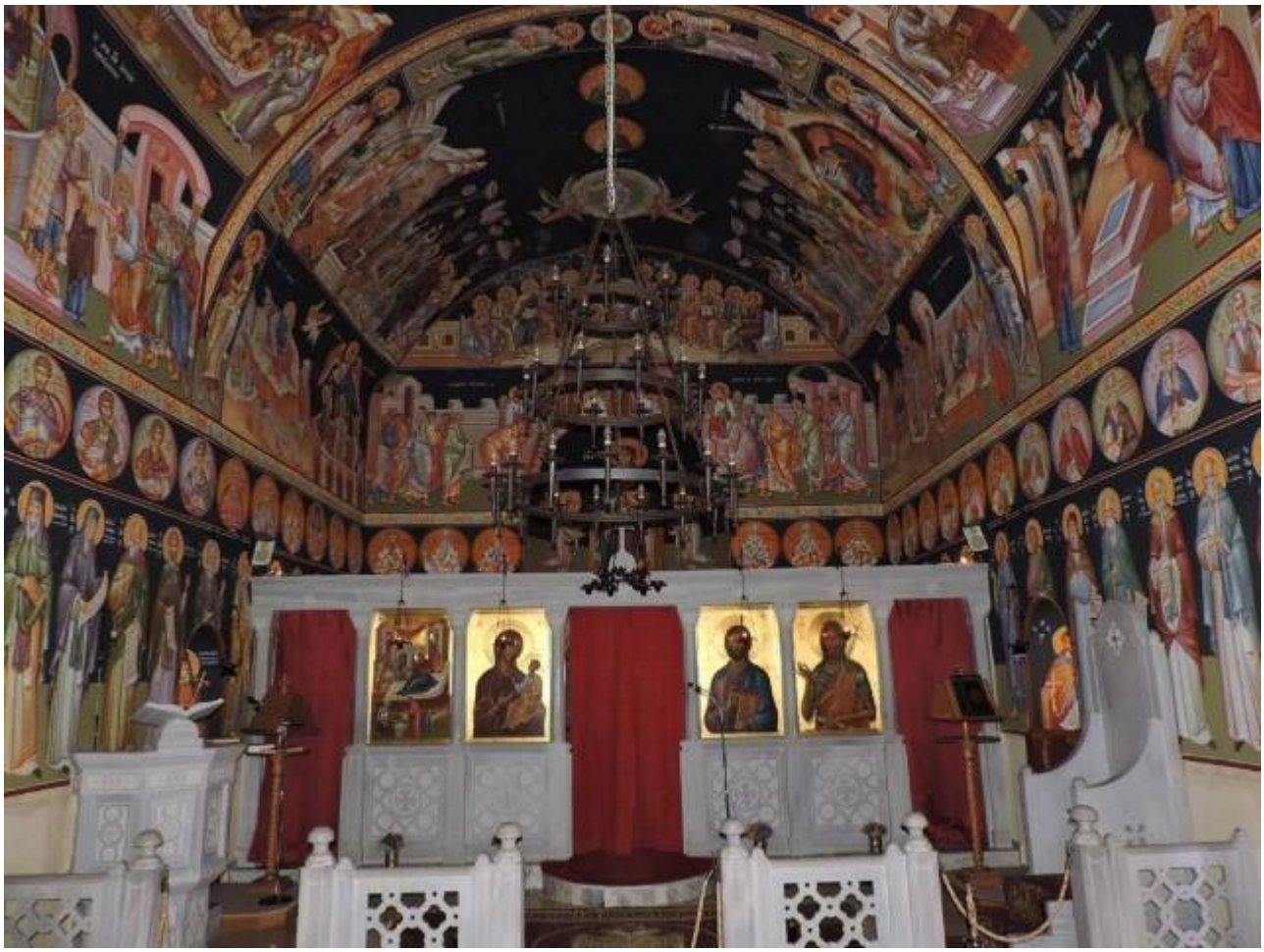

Οι γριές προσκυνήτριες αδιαλείπτως μυούσαν τους νεωτέρους στη σημειολογία του μονοπατιού σα να θέλανε να μας μεταδώσουν το φόβο στο θεό, όχι με τη χριστιανική σημασία του σεβασμού και της τιμής, αλλά με την αρχαία, αυτή του δέους και του τρόμου απέναντι σε ένα ζηλιάρη θεό που πρέπει να κατευνάσουμε.

Στα δίδυμα αδέρφια η αρχέγονη θρησκευτικότητα συναντά την ορθοδοξία.Συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις η ορθοδοξία είναι ο χαμένος της υπόθεσης. Είναι τόσο σίγουρη η δεισιδαιμονία και τόσο άμεσα αποτελεσματική στο να πειθαρχεί η κοινωνία, που η ορθοδοξία μπορεί να περιμένει λίγο. Στο κάτω κάτω κι η Παναγία της βουνοκορφής μανούλα είναι και κατανοεί το άγχος των μαμάδων και την υπερβολή των γιαγιάδων που είναι δυο φορές μαμάδες, να προστατεύσουν το παιδόγγονο τους. Και για λίγη ώρα οι φρικτές ιστορίες είχαν απήχηση. Και τα παιδιά πειθαρχούσαν για δέκα λεπτά. Μετά όμως η ορμή της

νεότητας κάλυπτε τους θρύλους και τα παιδιά έτρεχαν στο βουνό αφήνοντας μανάδες και γιαγιάδες στον αργό ρυθμό τους και. Θα συναντιόνταν αρκετά αργότερα στην πηγή,στα 2/3 της διαδρομής, σε μια πηγούλα με κρύσταλλο νερό κάτω απο αιώνιες καρυδιές και έλατα.

Εκεί αναγκαστικά περίμεναν τα παιδιά για να φάνε τα παξιμάδια με λάδι ντομάτα και τυρί που οι γιαγιαδομαμάδες κουβαλούσαν, μαζί με τους πόνους και τους καημούς τους, τις προσευχές και τα τάματα τους. Η μια ξυπόλητη, έτσι είχε τάξει, η άλλη φορτωμένη με μια καρέκλα, μια κουβέρτα, μια εικόνα, ένα νυφικό, ένα αρνί, δώρο για το μοναστήρι για να εξυπηρετήσει τους άλλους προσκυνητές. Γιατί αν και θεωρητικά νικούσε η δεισιδαιμονία, η πράξη ήταν μια βαθιά αγαπητική ορθοδοξία με νοιάσιμο για τον άλλο, τον όποιο άλλο, τον ξένο. Κι έβλεπες απο ψηλά μια ατελείωτη σειρά φορτωμένων γυναικών σα ναμαστε στην Πίνδο του 40 όπου κουβαλούσαν πολεμοφόδια. Κι αυτές τώρα πολεμοφόδια της πίστης και της αγάπης κουβαλούσαν, να αντέξει ο κόσμος τις δύσκολες ημέρες που θα έρχονταν.....
Επικεφαλής των γυναικών ήταν η Αγγέλω. Νταρντάνα εβδομηντάρα με αντοχές εφήβου. Αυτή ανέβαινε πρώτη, πολύ μακριά από τις άλλες, τις οποίες κορόιδευε και λοιδορούσε για την άργητα τους, κι όταν δεν κοροϊδευε ,τραγουδούσε πολύ ωραία και δυνατά. Μέχρι και τα παιδιά τη θαύμαζαν.
Μετά περίπου μια ώρα οδοιπορία των παιδιών που με τις μυθίες , τα παξιμάδια και την πηγή γινόταν ένα δίωρο, ενώ αντίστοιχα για τις γιαγιαδομαμάδες γινόταν ένα τετράωρο έφταναν στο μοναστήρι.

Και σήμερα που μοιάζει με κάστρο και τότε που σιγά σιγά κτιζόταν ,το μοναστήρι αποζημίωνε τον κόπο των προσκυνητών. Η τοποθεσία, η θέα στο Λακωνικό και τα νωχελικά Κύθηρα, ο μοναστηριακός αέρας, η αισθητική του ναού που θυμίζει καράβι, ή μάλλον κιβωτό , κιβωτό σωτηρίας, οι προσκυνητές με τα σύνεργα της πίστης, λαμπάδες,λιβάνι, τάματα, άρτους, προσφορές και πάνω απ όλα η θαυματουργή παλαιά εικόνα με τη γέννηση της Θεοτόκου, όλα αυτά έδιναν άπειρη χαρά στον προσκυνητή, ξεκούραζαν τα πόδια κι ανάπαυαν τη ψυχή.Και φυσικά τα βιολιά έξω από το μοναστήρι στην αυτοσχέδια ψησταριά, έδιναν τον αναγκαίο τόνο χαράς, γιατί γεννήθηκε η χαρά μας , η Παναγία μας που ζήτησε απο τον υιό της να κάνει το νερό κρασί για να συνεχιστεί το γλέντι.

Ήταν , είναι και θα είναι η Γιάτρισσα μας, ένα σπουδαίο προσκύνημα όπου πάντα θα συρρέουν πλήθη προσκυνητών μη φοβούμενων την κακουχία και τον κόπο για να συναντήσουν την Παναγία τώρα, ή την Αφροδίτη στα προχριστιανικά χρόνια της άγνοιας, ή την ίδια τους την ψυχή, πάντα. Στο μοναστήρι της Γιάτρισσας όπως και σε όλα τα extreme μοναστήρια, η ψυχή θέλει να βγάλει φτερά να πετάξει, να αποτινάξει κάθε βάρος αμαρτίας να γιατρευτεί ο άνθρωπος σε όλη την ψυχοσωματική του ενότητα.

Η ικεσία σμίγει με την ευχαριστία, η πίστη με την περιέργεια, η αγάπη με τη συνήθεια, το θαύμα με την αμφισβήτηση, το κεράκι με τα βιολιά, η προσευχή με την αργολογία.
Ο εκάστοτε μητροπολίτης Μάνης κληρονομεί από τον προκάτοχό του, την αγάπη για το μοναστήρι. Κι ο νυν μητροπολίτης Χρυσόστομος έχει κάνει παρα πολλά έργα στη μονή κι ο προκάτοχός του Σωτήριος επίσης. Κάποια στιγμή ο Σωτήριος αποφάσισε να κάνει ένα μεγάλο ναό για τη μονή. Είχε τα χρήματα από δωρεές κι άρχισε να ρίχνει τα μπετά σε μικρή απόσταση απο τον παλιό ναό. Όμως ήταν σαθρό το έδαφος κι ο ναός έμεινε στα θεμέλια. ” Είδατε”, έλεγε, ο μακαριστός μητροπολίτης,” δεν ήθελε η Παναγία τη ματαιοδοξία μας.” Ο Σωτήριος χώριζε την ακολουθία σε τρία “ημίχρονα” 1ο ημίχρονο ο εσπερινός, 2ο ημίχρονο η αγρυπνία κατά τη μοναστική τάξη 3ο ημίχρονο η πρωινή θεία λειτουργία .
Ο δεσπότης συνήθιζε να τελεί αγιασμό κατά τη διάρκεια της αγρυπνίας και να γυρίζει στα κελιά να αγιάζει με ένα τεράστιο μάτσο βασιλικό τους μαχμουρλήδες ή ήδη κοιμισμένους προσκυνητές. Κάποιοι από αυτούς τους ανθρώπους αφού περπάτησαν ως τη μονή, άναψαν ένα τυπικό κεράκι, βγήκαν έξω που λαλούσαν τα

βιολιά, είχαν πιει τις μπύρες τους, είχαν κάνει τις στροφές τους, είχαν κάνει χαβαλέ στα κελιά που ως καπάτσοι είχαν εξασφαλίσει, και τώρα κατάκοποι κοιμούνταν.

Αυτή η συμπεριφορά ενοχλούσε το μητροπολίτη, γι αυτό αποφάσισε να συμπληρώσει τον αγιασμό που στερήθηκαν αυτοβούλως οι προσκυνητές με μεγάλη ποσότητα πραγματικού αγιασμού, με τον **οποίο κυριολεκτικά έλουζε τους ενοίκους των κελιών.** Έμπαινε στα κελιά και με το τεράστιο σα γλάστρα μάτσο βασιλικού κατάβρεχε ξύπνιους και κοιμισμένους. Έκπληξη, πανικός, βρισίδι για το ξύπνημα, αμηχανία μετά το βρισίδι βλέποντας πως ο υβριζόμενος είναι ο ίδιος ο δεσπότης, και όταν έφευγε ο μητροπολίτης τρανταχτά γέλια από όλους.
Ο μητροπολίτης Γυθείου και Οιτύλου (τότε έτσι λεγόταν η μητρόπολη Μάνης) Σωτήριος ήταν ένας λαϊκός άνθρωπος. Του άρεσε να γυρίζει στα χωριά όπου έμενε στα σπίτια των ιερέων, πήγαινε στο καφενείο, έλεγε αστεία και ωραίες ποιμαντικές συμβουλές. Η Γιάτρισσα ήταν το αγαπημένο μέρος του Σωτηρίου. Έμενε όσο περισσότερο μπορούσε πριν και μετά την πανήγυρη , κι έκανε συχνά παρέα με τους τσοπαναραίους της περιοχής . Το διπλανό βουνό, το Καρτήλιο είχε κι έχει ακόμα πολλές στάνες.

Μια φορά ο Σωτήριος αποφάσισε να απαγορεύσει τα βιολιά, επειδή θεωρούσε πως δε ταίριαζαν με τη μονή. Ένας τσοπάνος που έκανε παρέα με το Δεσπότη, ο Στράτης , πολύ ευγενικά τον παρακάλεσε να αλλάξει την απόφαση του.”Δέσποτα” του είπε, “μας στενοχώρησες. Όλοι εμείς οι τσοπάνηδες μια χαρά είχαμε όλο το χρόνο, τα βιολιά της Γιάτρισσας κι εσύ μας τη στέρησες. Σε παρακαλώ, άσε τα όργανα , ας παίζουν λγότερο αν ενοχλάνε τη λειτουργία, αλλά να χαρούμε κι εμείς λίγο “Μη στενοχωριέσαι, Στράτη, “απάντησε ο Δεσπότης. ” ποιμένας εγώ, ποιμένας κι εσύ, θα τα βρούμε!” Κι ο Στράτης ετοιμόλογος απάντησε: ” αφού είμαστε ποιμένες κι οι δύο, δεν αλλάζουμε γκλίτσες;” Το αστείο άρεσε στο Σωτήριο, και συγκατανέβη στο αίτημα κι επέτρεψε με κάποια όρια τα όργανα.

Οι εκκλησιαστικές ακολουθίες είχαν αίγλη και ομορφιά. Οι Γυθειάτες ψάλτες αναλάμβαναν εσπερινό και λειτουργία κι οι δυτικοί Μανιάτες την αγρυπνία. Τα παλιότερα χρόνια γίνονταν δεκάδες βαπτίσεις ταμένων παιδιών στην Παναγία, παιδιά που ως ενήλικες έρχονται ανελλιπώς στη χάρη της διατηρώντας την ιερά μνήμη των επιλογών των γονέων τους.
Φιλοξενούνενοι κατά καιρούς μητροπολίτες εντυπωσιάζονταν απο τη μονή και την εκθείαζαν. Κάποτε χοροστάτησε ένας καταγόμενος απο το Γύθειο πανύψηλος μητροπολίτης, αγαθός αλλά συκοφαντημένος... Ήταν τόσο ψηλός που όταν βγήκε να θυμιάσει, η επισκοπική του μίτρα μπλέχτηκε με τον πολυέλεο της ωραίας πύλης κι έμεινε εκεί κρεμασμένη όταν ο μητροπολίτης μπήκε στο ιερό! Και το χειρότερο; δε ξέμπλεχε με τίποτε! Με μεγάλη προσπάθεια την ελευθέρωσε ένας ιερέας. Ο κόσμος μετά μεγάλης δυσκολίας συγκρατούσε τα γέλια του. **Αγνά χρόνια, αγνοί άνθρωποι.**

Η παγκόσμια χαρά, η Παναγία μας η Γιάτρισσα σήμερα γεννάται.
Λάμπει ο κόσμος, λάμπει η Μάνη, πανηγυρίζει ο Ταΰγετος.
Μνήμες και παρούσες ανάγκες και θλίψεις αναμιγνύονται. Νόστος ισχυρός . Νάμαστε καλά Παναγία μου του χρόνου ναμαστε στην κορφή σου. Κι εσύ λύτρωσε μας από πάσης ανάγκης και θλίψεως, γλυκειά μας Παναγία Γιάτρισσα.